

Habibullo SADIBAQOSEV,
O'zbekiston Xalqaro islom akademiyasi tadqiqotchisi
E-mail: h.sadibaqosev@iiu.uz

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti katta o'qituvchisi, PhD R.G'oziyev taqrizi asosida

SPECIFIC FEATURES OF WESTERN AND EASTERN SECURITY ARCHITECTURE

Annotation

This comparative analysis delves into the intricate differences in security architecture between Western and Eastern nations, specifically examining the strategic priorities and regional dynamics of the USA, Germany, France, UK, India, China, South Korea. The exploration encompasses factors such as geopolitical alignments, defense strategies, regional conflicts, and military capabilities, unraveling a complex interplay that shapes their security frameworks. Highlighting the Western emphasis on collective defense, NATO alliances, and counterterrorism initiatives, the study contrasts this with the Eastern focus on regional stability, territorial disputes, and strategic partnerships. Ultimately, this comprehensive examination provides valuable insights into the multifaceted security landscape across these diverse nations, offering a deeper understanding of the specific features that characterize Western and Eastern security architectures.

Key words: Western security, Eastern security, comparative analysis, threat perceptions, strategic alliances, military capabilities, geopolitical considerations, regional stability.

ОСОБЕННОСТИ АРХИТЕКТУРЫ БЕЗОПАСНОСТИ ЗАПАДА И ВОСТОКА

Аннотация

Этот сравнительный анализ углубляется в сложные различия в архитектуре безопасности между западными и восточными странами, в частности изучая стратегические приоритеты и региональную динамику США, Германии, Франции, Великобритании, Индии, Китая, Южной Кореи. Исследование охватывает такие факторы, как геополитические расклады, оборонные стратегии, региональные конфликты и военный потенциал, раскрывая сложное взаимодействие, которое формирует их системы безопасности. Подчеркивая акцент Запада на коллективной обороне, альянсах НАТО и инициативах по борьбе с терроризмом, исследование противопоставляет этому акцент Востока на региональной стабильности, территориальных спорах и стратегическом партнерстве. В конечном счете, это всестороннее исследование дает ценную информацию о многогранном ландшафте безопасности в этих различных странах, предлагая более глубокое понимание конкретных особенностей, которые характеризуют западную и восточную архитектуру безопасности.

Ключевые слова: западная безопасность, восточная безопасность, сравнительный анализ, восприятие угроз, стратегические альянсы, военный потенциал, геополитические соображения, региональная стабильность.

G'ARB VA SHARQ XAVFSIZLIK ARXITEKTURASINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Annotatsiya

G'arb va Sharq davlatlari, jumladan AQSh, Germaniya, Fransiya, Buyuk Britaniya, Hindiston, Xitoy, Janubiy Koreyadagi xavfsizlik arxitekturasidagi farqlar strategik ustuvorliklar va mintaqaviy dinamikaning murakkab o'zaro ta'sirini ko'rsatadi. Ushbu qiyosiy tahlil geosiyosiy moslashuvlar, mudofaa strategiyalari, mintaqaviy mojarolar va harbiy imkoniyatlar kabi omillarni hisobga olgan holda ushbu mamlakatlarda xavfsizlik tizimini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlarini o'rganadi. G'arbning jamoaviy mudofaa, NATO ittifoqlari va terrorizmga qarshi tashabbuslari bilan mintaqaviy barqarorlik, hududiy nizolar va strategik sherikliklarga e'tibor qaratishini sinchkovlik bilan o'rganib chiqib, ushbu tadqiqot turli xil xavfsizlik arxitekturalari tarixiy meros va zamonaviy muammolarni qanday aks ettirishiga oydinlik kiritadi. Asosiy xavfsizlik doktrinalari, harbiy pozitsiyalar va mintaqaviy majburiyatlarni o'rganish orqali ushbu tadqiqot G'arb va Sharq davlatlarida xavfsizlikni boshqarishning nozik yondashuvlari va tahdidlarni idrok etish bo'yicha tushunchalar vujudga keltiradi va bu turli mamlakatlardagi ko'p qirrali xavfsizlik landshaftini har tomonlama tushunish imkonini beradi.

Kalit so'zlar: G'arb xavfsizligi, Sharq xavfsizligi, qiyosiy tahlil, tahdidni anglash, strategik ittifoqlar, harbiy imkoniyatlar, geosiyosiy mulohazalar, mintaqaviy barqarorlik.

Kirish. Xavfsizlik arxitekturasida xalqaro munosabatlarning global landshaftini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi, G'arb va Sharq mamlakatlari xavfsizlikka yondashuvlarida o'ziga xos xususiyatlarni namoyish etadi. Ushbu maqola AQSh, Germaniya, Fransiya, Buyuk Britaniya, Hindiston, Xitoy, Janubiy Koreya kabi mamlakatlarga e'tibor qaratgan holda G'arbiy va Sharqiy xavfsizlik arxitekturasining o'ziga xos xususiyatlarini o'rganishga intiladi. Ushbu farqlarni tushunishning dolzarbligi va ahamiyati mintaqaviy va global xavfsizlik dinamikasiga potensial ta'sir ko'rsatishi, shuningdek, xalqaro maydondagi ittifoqlar va mojarolarga ta'sir qilishi bilan bog'liq. AQSh, Germaniya, Fransiya, Buyuk Britaniya kabi davlatlar tomonidan taqdim etilgan G'arb xavfsizlik arxitekturasini an'anaviy ravishda NATO kabi institutlar orqali jamoaviy mudofaa majburiyati bilan tavsiflanadi. Bu davlatlar kuchli harbiy salohiyatga ega va tashqi tahdidlarga qarshi to'siq bo'lib xizmat qiluvchi rasmiy ittifoqlarga ega. AQSh yetakchi G'arb davlati sifatida xavfsizlik siyosati va strategiyalarini shakllantirishda markaziy rol o'ynaydi va ko'pincha ittifoqchilarining xavfsizlik pozitsiyasiga ta'sir qiladi. Germaniya va Fransiya Yevropaning asosiy o'yinchilari sifatida

Yevropa Ittifoqining umumiy xavfsizlik va mudofaa siyosati kabi tashabbuslar orqali xavfsizlik arxitekturasiga hissa qo'shadi. Bundan farqli o'laroq, Hindiston, Xitoy, Janubiy Koreya kabi davlatlar tomonidan taqdim etilgan Sharqiy xavfsizlik arxitekturasini turli xil ustuvorliklar va muammolarni aks ettiradi. Siyosiy rahbarlar, harbiy qo'mondonlar va diplomatlar kabi asosiy shaxslarning ta'siri har bir mamlakatning xavfsizlik arxitekturasini shakllantiradi, ularning qarorlari mintaqaviy barqarorlik va xalqaro munosabatlarga ta'sir qiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Mavzu doirasida ko'plab ilmiy ishlar va tadqiqotlar olib borilgan. G'arblilik olimlardan Douglas T. Stuart, Nelson A.K., Tidd J.M., Walker Douglas H., va boshqalarning ishlarini, sharq olimlaridan Anit Mukherjee, Srijan Sharma, Prakrat Gupta, Shishir Gupta, Sheena Chestnut Greitens, Chung Min Lee va boshqalarni ilmiy ishlarini tahlil qilish va ulardan foydalangan holda yozilgan. Ushbu tadqiqotlarda g'arb va sharq davlatlarining xavfsizlikka yondashuvlari, ularning milliy, mintaqaviy va xalqaro xavfsizlik borasidagi qarashlari va mazkur qarash va yondashuvlarida o'xshashlik va farqlar tahlil qilingan. Jumladan, g'arb xavfsizlik

tizimida yevroatlantik xavfsizlik masalalari masalan, shaxs, liberal-demokratiya barqarorligi birinchi o'ringda tursa, sharq xavfsizlik tizimida sharqqa xos turli tumanlikni masalan, qadriyatlar, jamoalar va mintaqalarning xavfsizlik tizimi va barqarorligi katta ahamiyatga ega. Agar g'arbda yagona xavfsizlik tizimi mavjud bo'lsa, sharqda yagona xavfsizlik tizimidan bahs yuritish murakkab. O'xshash xavfsizlik yondashuvi esa xavfsizlikka tahdid bo'lgan, terrorism, ekstremizm, uyushgan jinoyatchilik, odam savdosi, narkotikaning noqonuniy oldi-sottisi va hokozolarda ko'rinishi mumkin.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu tadqiqot asosiy hujjatlarni, milliy xavfsizlik strategiyalarini, mudofaa shartnomalari, harbiy imkoniyatlarni va tanlangan mamlakatlarning strategik sherikliklarini o'rganib, qiyosiy tahlil yondashuvidan foydalanadi. Tegishli ma'lumotlarni to'plash uchun birlamchi va ikkilamchi manbalar, jumladan, davlat nashrlari, ilmiy maqolalar va ekspert tahlillaridan foydalaniladi. Sifatli tahlil o'rganilayotgan G'arb va Sharq mamlakatlarining xavfsizlik arxitekturalaridagi umumiylik va farqlarni aniqlash uchun o'tkaziladi.

Tahlil va natijalar. AQSH xavfsizlik arxitekturasining o'ziga xos xususiyatlari tarixiy holatlar, qonunchilik hujjatlari va milliy manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan rivojlanayotgan strategiyalarda chuqur ildiz otgan. AQSh Milliy Xavfsizlik Tashkilotining asosi 1947-yil 26-iyulda prezident Garri S.Trumen tomonidan 1947-yilda "Milliy xavfsizlik to'g'risida"gi Qonun imzolanishi bilan qo'yilgan.[1] keyinchalik Mudofaa Vazirligi (Department of Defense) tashkil etiladi[2]. Ta'kidlash joizki, ushbu hujjat harbiy bo'linmalarni Mudofaa vaziriga bo'ysundirib, samaraliroq qarorlar qabul qilish uchun qo'mondonlik tuzilmasini tartibga soldi. Hujjatning yana bir muhim natijasi Ijroiya hokimiyati (Executive Branch) doirasida milliy xavfsizlik siyosatini muvofiqlashtirish vazifasi yuklangan Milliy Xavfsizlik Kengashining (National Security Council) tuzilishi bo'ldi[3]. Bu milliy xavfsizlik masalalari bilan bog'liq qarorlar qabul qilish jarayonining sezilarli institutsionalizatsiyasini ko'rsatdi. Bundan tashqari, Markaziy razvedka boshqarmasi (Central Intelligence Agency)[4] xavfsizlik strategiyalarini shakllantirishda razvedka muhimligini tan olishini aks ettiruvchi ushbu aktga muvofiq tuzilgan. "Milliy xavfsizlik" tushunchasi Konstitutsiyaviy konvensiyadan beri AQSh siyosiy nutqida mavjud. Federalistlar harbiylar ustidan fuqarolik nazoratini ta'minlash uchun kuchli markaziy hukumatni ta'kidlab, milliy xavfsizlik qo'riqchisi sifatida tayinlangan organ vakolati ostida yaxshi tartibga solinadigan xalq qo'shini (militsia) zarurligini ta'kidladilar[5]. Kontrrazvedka xizmatlari yoki Maxfiy politsiya xizmatiga ichki tahdidlarni bartaraf etish, mamlakat xavfsizligini ichkaridan ta'minlash vazifasi yuklangan.

Germaniya Yevropa Ittifoqining geosiyosiy roliga katta ahamiyat beradi. G'arbiy Bolqon davlatlari, Ukraina, Moldova Respublikasi va Gruziyani o'z ichiga olgan Yevropa Ittifoqining yanada integratsiyalashuvi, birlashishi va kengayishiga sodiqlik mamlakatning yagona Yevropaga sodiqligini ta'kidlaydi. Yevropa Ittifoqidagi islohotlar davomiy samaradorlik uchun muhim deb hisoblanadi. Germaniya feministik tashqi siyosat va rivojlanish siyosatini joriy etib, ayollar va kam ta'minlanganlar (nochorlar) guruhlarni qamrab olishga urg'u beradi. Germaniyaning global qurol nazorati arxitekturasini, yadroviy qurolsizlanishni va tarqatmaslikni qo'llab-quvvatlaydi. Xavfsizlik arxitekturasini demokratiya, qonun ustuvorligi va inson huquqlarini o'z ichiga olgan Germaniya qadriyatlariga mustahkam bog'langan. Ushbu qadriyatlarini himoya qilish majburiyatini mamlakatning geografik joylashuvi, Yevropa Ittifoqi va NATOga a'zoligi hamda tabiiy resurslar uchun mas'uliyat bilan shakllangan asosiy manfaatlariga mos keladi. Germaniyaning xavfsizlik siyosati uning NATO va Yevropa Ittifoqi oldidagi majburiyatiga mos ravishda jamoaviy mudofaaga e'tibor beradi. Germaniya Bundestagi, shtatlari va jamoatchilik bilan davom etayotgan muloqot jamiyatni mamlakat xavfsizligi kelajagini shakllantirishga jalb qilish muhimligini ta'kidlaydi[6].

2022-yil 9-noyabrda Prezident Emmanuel Makron tomonidan taqdim etilgan Fransiyaning milliy xavfsizlik strategiyasi[7] so'nggi geosiyosiy o'zgarishlar va Ukrainada davom etayotgan Rossiya urushi natijasida shakllangan keng

qamrovli va istiqbolli yondashuvni o'zida mujassam etgan. Rivojlanayotgan tahdidlar tufayli zudlik bilan boshlangan strategiya 2024-2030-yillarga mo'ljallangan "Harbiy dasturlar to'g'risida"gi Qonun bo'yicha parlament muhokamalari uchun zamin yaratadi. Fransiyaning xavfsizlik strategiyasi Ukrainadagi urush tufayli yuzaga kelgan shoshilinchlikka moslashuvchanlik bilan muvozanatlashtirib, mamlakatni tashqi siyosatda keskin o'zgarishsiz urush ehtimoliga tayyorlaydi. Ushbu yondashuv strategik prognozga sodiqlikni aks ettiradi. Fransiya milliy xavfsizlik strategiyasining o'nta ustuvor yo'nalishi mavjud:[8] (1) Yadroviy qurollarni mustahkam va ishonchli tarzda cheklash; (2) Birlashgan va mustahkam Fransiya; (3) Mudofaa iqtisodiyoti; (4) Kiber chidamlilik; (5) Yevro-Atlantika munosabatlari; (6) Yevropa strategik muxtoriyati; (7) Ishonchli suverenitet; (8) Baholashning kafolatlangan avtonomligi va qarorlar qabul qilish suvereniteti; (9) Gibrid maydonlarda himoya qilish va harakat qilish qobiliyati; (10) Harbiy harakatlarni amalga oshirish erkinligi.

Buyuk Britaniyaning milliy xavfsizlik strategiyasi[9] o'zining asosiy qadriyatlari, manfaatlari va fuqarolari farovonligini himoya qilishga qaratilgan kompleks va hamkorlikdagi yondashuvni aks ettiradi. Inson huquqlari, qonun ustuvorligi va erkinlik kabi fundamental qadriyatlarga asoslangan strategiya Buyuk Britaniyaning xavfsizlik arxitekturasini ajratib turadigan o'ziga xos xususiyatlarni belgilaydi. Britaniya o'z davlatida rivojlanayotgan terrorchilik tahdidiga qarshi turish va fuqarolik erkinliklarini himoya qilish o'rtasida nozik muvozanatni saqlaydi. Buyuk Britaniya xavfsizlik muammolarining o'zaro bog'liqligini tan olgan holda global ishlarda BMT, Yevropa Ittifoqi va NATOda faol ishtirok etadi. Britaniyaning ichki xavfsizlik strategiyasi an'anaviy hukumat tuzilmalaridan tashqari hamkorlikka urg'u beradi. Tahdidlarning o'zgaruvchan tabiatini tan olgan holda, strategiya siyosat ta'sirini kuzatish, tajribadan o'rganish va oshkorlik, javobgarlikni oshirish uchun tashqi nazoratni kuchaytirishga e'tibor beradi.

Hindistonning milliy xavfsizlik tizimi, ayniqsa, 2014-yilda Doval doktrinasi[10] joriy etilishi bilan mudofaa pozitsiyasidan faolroq yondashuvga o'zgarishlarga guvoh bo'ldi. Rivojlanayotgan global xavfsizlik muammolarini, xususan, Afg'oniston-Pokiston mintaqasi va G'arbiy Osiyodan kelib chiqadigan muammolarga e'tiborini qaratadi. Tarixiy jihatdan Hindistonning xavfsizlik strategiyasi mudofaa yondashuvi bilan ajralib turardi, bunga 2008-yilda Lashkar-e-Taiba tomonidan amalga oshirilgan teraktlaridan keyin transchegaraviy terrorizm va Pokistondan kelgan chaqiriqlarga qarshi choralarini kuchaytirishga kirishildi. Ushbu mudofaa strategiyasi Hindistonning yumshoq pozitsiyasi tufayli zaifligini ta'kidlab, Pokistonga o'z strategiyalarida assimetriyadan foydalangan holda hujumkor yondashuvni qo'llash imkonini berdi. Buning me'mori milliy xavfsizlik bo'yicha maslahatchi Ajit Doval bo'lib, mazkur doktrina ikkita asosiy o'lchovni o'z ichiga oladi: hujumkor mudofaa va mudofaa hujumi (Offensive Defensive and Defensive Offensive). Hujumkor mudofaa o'lchovi mudofaa maqsadi bilan hujumga nisbatan oldingi yondashuvni o'z ichiga oladi. Hindiston bu pozitsiyasini Pokiston tomonidan bosib olingan Kashmirdagi terrorchilarning xavfsiz boshpanalariga qaratilgan zarbalari orqali namoyish etdi.

Xitoyning milliy xavfsizlikka yondashuvi Si Szinpin boshchiligida sezilarli o'zgarishlarga duch keldi. Yaxlit xavfsizlikni kuchaytirishga qaratilgan sa'y-harakatlarning bir qismi sifatida Prezident Si Szinpin Milliy xavfsizlik komissiyasini tuzdi. Ushbu markazlashtirilgan yondashuv qarorlar qabul qilish jarayonlarini soddalashtirish va umumiy milliy xavfsizlik apparatini mustahkamlashga qaratilgan. Si Szinpinning keng qamrovli milliy xavfsizlik formulasiga urg'u berishi ichki va tashqi tahdidlar bilan bog'liq. Rivojlanayotgan konsepsiya nafaqat an'anaviy xavfsizlik sohalari, balki iqtisodiy o'sish, siyosiy barqarorlik va mafkuraviy mulohazalar kabi elementlarni ham o'z ichiga oladi. "Hamma narsaning xavfsizligini ta'minlash" Si Szinpinning vakolatidan tashqariga chiqib, Xitoyning ichki va xalqaro xatti-harakatlarini shakllantiradi. Rivojlanish va xavfsizlik o'rtasidagi munosabatlarga partiya nuqtai nazarining yanada aniq bo'lishi, davlat xavfsizligi bo'yicha ish va ayg'oqchilikka qarshi kurashga ko'proq e'tibor qaratish, milliy xavfsizlik ta'limini

kuchaytirishga e'tibor qaratish, tashqi xavfsizlik siyosati orqali Xitoyning tashqi muhitini shakllantirishga urinishlar shular jumlasidandir[14].

Janubiy Koreyaning milliy xavfsizlik arxitekturasi yadro quroliga ega Shimoliy Koreyadan tortib AQSh-Xitoy strategik raqobatining murakkabligigacha bo'lgan misli ko'rilmagan muammolarga duch kelmoqda[15]. Asosiy tashvishlardan biri Shimoliy Koreyaning yadroviy arsenali bo'lib, u taktik yadro kullaklari va suv osti ballistik raketalarini o'z ichiga oladi. Pxyanning ballistik raketa sinovlari va yangi yadroviy doktrinani e'lon qilish kabi provokatsiyalarini davom ettirishi mintaqaviy barqarorlik va Janubiy Koreya xavfsizligiga jiddiy tahdid solmoqda. Xitoyning jadallashirilgan harbiy modernizatsiyasi nafaqat Janubiy Koreyaga, balki AQShning Koreya kuchlariga va AQShning Yaponiya kuchlariga ham qiyinchiliklarni vujudga keltirmoqda. Xitoyning harbiy salohiyatini oshirish mintaqaviy xavfsizlikka putur yetkazishi va Koreya yarimorolidagi strategik hisob-kitoblarga ta'sir qilishi mumkin. Amerika Qo'shma Shtatlari va Xitoy o'rtasidagi chuqurlashib borayotgan raqobat Janubiy Koreyaning harbiy, iqtisodiy va texnologik sohasiga ta'sir ko'rsatadigan xavfsizlik tizimiga ta'sir qiladi. Janubiy Koreya ikkala davlat bilan ittifoq va sheriklik munosabatlarini saqlagan holda harakat qilishga majbur bo'lmoqda. Iqtisodiy xavfsizlikning ortib borayotgan ahamiyati Janubiy Koreyaning muhim texnologiyalar va razvedka imkoniyatlarini himoya qilish zarurligini ta'kidlaydi. Janubiy Koreyaning Tayvan bo'g'ozini inqirozi va Ukraina kabi uzoq mintaqalardagi mojarolar kabi mintaqaviy favqulodda vaziyatlarga tobora ortib borayotgani global xavfsizlik muammolarining o'zaro bog'liqligini ta'kidlaydi. Hind-Tinch okeani, Yevropa Ittifoqi va NATOdagi ittifoqchilar va hamkorlar bilan hamkorlikni kuchaytirish ushbu murakkab tahdidlarni bartaraf etish uchun zarurdir.

Yuqoridagi davlatlarning xavfsizlik sohasidagi yondashuvlarning o'xshashliklari va farqlarini solishtirib chiqqanimizda quydagi o'ziga xosliklarni ko'rishimiz mumkin:

Harbiy doktrina va imkoniyatlar:

O'xshashliklari: Bu mamlakatlar potensial tahdidlarga qarshi turish uchun harbiy modernizatsiya, texnologik taraqqiyot va strategik to'xtatib turishga ustuvor ahamiyat beradi. Ular harbiy salohiyatini oshirish uchun mudofaa byudjetlariga katta miqdorda sarmoya kiritadilar.

Farqlari: AQSh va Buyuk Britaniya kuch prognozi va global harbiy mavjudlikni ta'minlashga e'tibor qaratadi, Germaniya, Fransiya, Hindiston, Xitoy va Janubiy Koreya esa mintaqaviy xavfsizlik va mudofaa o'ziga bo'lgan ishonchining turli darajalariga urg'u beradi.

Ittifoqlar va hamkorliklar:

O'xshashliklari: Barcha davlatlar o'zlarining xavfsizlik pozitsiyalarini mustahkamlash uchun strategik ittifoq va sherikliklarga kirishadilar. Bu ittifoqlar kuchlarni ko'paytiruvchi, razvedka va resurslarni almashish uchun yo'l bo'lib xizmat qiladi.

Farqlari: G'arb davlatlari (AQSh, Germaniya, Fransiya, Buyuk Britaniya) jamoaviy xavfsizlikni ta'minlashda NATO va

Yevropa Ittifoqi kabi mintaqaviy ittifoqlarga tayanadi, Sharq davlatlari (Hindiston, Xitoy, Janubiy Koreya) esa o'zlarining geosiyosiy muammolariga xos bo'lgan ikki tomonlama kelishuvlar va mintaqaviy guruhlariga moyil.

Kiberxavfsizlik va razvedka almashish:

O'xshashliklari: Kiberurush tahdidining kuchayishiga javoban barcha davlatlar kiberxavfsizlik choralariga va kibertahdidlarga samarali qarshi kurashish uchun razvedka ma'lumotlarini almashishga e'tiborni kuchaytirdilar.

Farqlari: AQSh va Buyuk Britaniya kiberxavfsizlik imkoniyatlari va hamkorlikda yetakchilik qilmoqda, Hindiston va Xitoy kabi davlatlar esa muhim infratuzilmani himoya qilish uchun kiber mudofaa imkoniyatlarini jadallik bilan kengaytirmoqda.

Mintaqaviy xavfsizlik ustuvorliklari:

O'xshashliklari: Mintaqaviy barqarorlikni ta'minlash bu davlatlar o'rtasida umumiy maqsaddir. Ular diplomatik tashabbuslar va harbiy jilovlash orqali o'z mintaqalarida tinchlik va xavfsizlikni saqlashga intiladi.

Farqlari: Hindiston va Janubiy Koreya kabi Sharq mamlakatlari chegaradagi kelishmovchiliklar va qo'shni dushmanlar bilan yuzaga kelishi mumkin bo'lgan mojarolar kabi bevosita mintaqaviy tashvishlarga ko'proq e'tibor qaratadi, G'arb davlatlari esa global xavfsizlik muammolari va transmilliy tahdidlarga ko'proq e'tibor qaratmoqda.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqola AQSh, Germaniya, Fransiya va Buyuk Britaniya kabi G'arb davlatlari hamda Hindiston, Xitoy va Janubiy Koreya kabi Sharq davlatlarining xavfsizlik arxitekturasi qiyosiy tahlil qilish mamlakatlarning milliy manfaatlarini himoya qilish va mintaqaviy barqarorlikni ta'minlashda ularning yondashuvlarini ajratib turuvchi ko'plab o'ziga xos xususiyatlarni ochib berdi. Ushbu maqola orqali ma'lum bo'ldiki, G'arb davlatlari o'zlarining mustahkam o'rnatilgan ittifoqlari va NATO kabi tashkilotlar orqali jamoaviy mudofaaga e'tibor berib, xavfsizlikka tahdidlarni yumshatish uchun an'anaviy harbiy imkoniyatlar va razvedka ma'lumotlarini almashishni birinchi o'ringa qo'yishadi. Boshqa tomondan, Sharq davlatlari hududiy mudofaa, texnologik taraqqiyot va o'zlarining mintaqaviy dinamikasi va tarixiy sharoitlariga moslashtirilgan diplomatik strategiyalar aralashmasiga e'tibor qaratishadi. Siyosat asoslariga integratsiyalash, xalqaro hamkorlikni kengaytirish va mojarolarning oldini olish mexanizmlariga sarmoya kiritish orqali manfaatdor tomonlar xavfsizlikni yanada mustahkam boshqarish, mintaqaviy barqarorlik va global tinchlikka hissa qo'shishlari mumkin. Axborotli qarorlar qabul qilish va jamoaviy harakatlar orqali global xavfsizlikning uyg'un makonini shakllantirishda ijobiy o'zgarishlar potensialiga erishish mumkin. Aynan birgalikdagi sa'y-harakatlarimiz va mustahkam xavfsizlik arxitekturasi yaratish bo'yicha majburiyatimiz orqali biz barqarorlik, ishonch va xalqlar o'rtasidagi o'zaro hurmat bilan ajralib turadigan kelajakka intilishimiz mumkin. Xavfsiz dunyoga olib boruvchi yo'l hamkorlik, uzoqni ko'ra bilish va umumiy manfaatlar yo'lida ilmiy izlanishlar keng olib borish talab qilinadi.

ADABIYOTLAR

1. Douglas T. Stuart. (2003). "Ministry of Fear: The 1947 National Security Act in Historical and Institutional Context." International Studies Perspectives. Oxford University Press. Vol 4. No 3. P:296.
2. THE NATIONAL SECURITY ACT OF 1947, Title II – The Department of Defense [National Military Establishment]. Sec.201.
3. Nelson, A. K.(1985). "President Truman and the Evolution of the National Security Council." The Journal of American History, Vol.72, No.2, pp:360–378.
4. Tidd, J. M. (2008). "From Revolution to Reform: A Brief History of U.S. Intelligence." The SAIS Review of International Affairs, Vol 28, No 1, pp:5–24.
5. Walker, Douglas H. (2011). "Necessary to the Security of a Free State: Federalism and the Original Meaning of the Second Amendment", pp:41-47.
6. "Robust. Resilient. Sustainable. Integrated Security for Germany. National Security Strategy". (2023). Federal Foreign Office, pp:11-73.
7. "National strategic review". (2022). Secrétariat Général de la Défense Et de la Sécurité Nationale, pp:7-51.
8. "France's New Security Strategy: More Leadership in the EU?" Friedrich Naumann Foundation, 2022.
9. "The National Security Strategy of the United Kingdom: Security in an interdependent world", March 2008, pp:6-9. <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a7c68abed915d696ccfc92a/7291.pdf>
10. Pratyush Ranjan (2016). "Who is India's NSA Ajit Doval and what is the 'Doval Doctrine'?" News Nation English.
11. Sheena Chestnut Greitens. (2023). "National Security after China's 20th Party Congress: Trends in Discourse and Policy." China Leadership Monitor.

12. Chung Min Lee. (2022). "Korea Net Assessment 2022: Shoring Up South Korea's National Security Apparatus." Carnegie Endowment for International Peace.
13. Radjabov, S. (2023). The Significance of the Means of Cyberspace in the Transformation of Aesthetic Needs. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY, 4(12), 73-78.
14. Rajabov, S. S. (2021). The harmony of the aesthetic needs of the individual in cyberspace with the philosophy of sophistication. Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities, 11(11), 210-213.
15. Ashuraliyevna, M. L., Salihovna, K. D., Shuhratovna, A. N., Ilhamovich, T. A., Sheraliyevich, R. S., & Komilovich, A. S. (2019). Formation of cyber space, protecting youth from the danger of cyber extremism. International Journal of Recent Technology and Engineering, 8(2), S4.